

Kardinal Josip Bozanić, nadbiskup metropolit zagrebački
Homilija prigodom 13. obljetnice smrti sluge Božjega kardinala Franje Kuharića
Zagreb, katedrala, 11. ožujka 2015. godine.
Liturgijska čitanja: *Pnz* 4, 1.5-9; *Mt* 5, 17-19

Draga subraćo biskupi i svećenici,
dragi redovnici i redovnice, bogoslovi, sjemeništarcu,
redovnički kandidati i kandidatice;
draga braćo i sestre!

1. Božju riječ koja nam je večeras naviještena razmatramo u svjetlu biskupskoga gesla sluge Božjega kardinala Franje Kuharića: *Bog je ljubav*. Vjerujem da bismo teško mogli naći njemu dražu temu od Božjih zapovijedi kroz koje se proteže govor o čovjekovu pozivu i odgovornosti da nasljeđuje ono što je Bog učinio za svijet i čovjeka u svojoj dobroti i milosrđu.

Čuli smo Mojsija kako poziva narod na slušanje zakona i uredaba koje dolaze od Gospodina. Narod koji sluša Božje zapovijedi mudar je, pametan i velik narod. Mojsije upozorava da se veličina ne nalazi u narodu, nego u Božjoj blizini i u Božjemu daru zapovijedi. Da bi lakše mogao oslušivati ono što želi Bog, narod ne smije zaboraviti događaje koje je vidio. Štoviše, treba ih neprestano nositi u svome srcu i o njima poučavati nove naraštaje.

S tom Mojsijevom riječju povezano je Evanđelje u kojemu Isus govori o dopunjavanju, a ne dokidanju Zakona ili Proroka. U ovome slavlju, misleći na kardinala Kuharića, jasnije shvaćamo zadnju rečenicu u kojoj nam Gospodin poručuje da onaj tko bude vršio zapovijedi i druge učio »taj će biti velik u kraljevstvu nebeskom« (Mt 5,19).

2. Bog s roditeljskom brigom ostaje blizak svome narodu i poučava ga cijeniti i koristiti dar koji je primio, tako da čini dobro i da ga ne uništi. Božje su zapovijedi dragocjeni dar svakom Božjem djetetu, svakom čovjeku. Bog nas je stvorio slobodne i stavio pred nas put najljepšega načina ostvarivanja naše slobode: put svoga Zakona, svojih zapovijedi. Stoga je Božje zapovijedi sasvim pogrešno shvaćati i promatrati kao sužavanje slobode. Po njima nas Bog uči hodati, radujući se kada se naš korak upućuje u dobrome smjeru. Očituje svoju brigu ili žalost kada vidi da ustrajavamo na stranputici; hrabri nas, kada se želimo dići nakon pada i povija rane da ne oslabimo i odustanemo.

Izabrani je narod ispisao predivne stranice svojih molitava i zahvale za dar Zapovijedi i za riječi Proroka. To su stranice prepoznavanja Božje dobrote i blizine, ali i stranice kajanja za nemar i propuste, za neosjetljivost prema Božjoj riječi i nadahnućima. Upoznao je i nosio u svojoj povijesti dar Stvaranja te iskustva blizine i Saveza na putu iz ropstva u slobodu.

Pa ipak, to nije bilo dostatno da bismo u punini doživjeli dar koji nam je darovao. Zato je Bog poslao svoga Sina koji objavljuje puninu otajstva života i postavši čovjekom, umrijevši za nas, nadopunio je Zapovijedi i Proroke. Odonda nas nije napustio, nego po živim znakovima svoje prisutnosti, osobito po sakramentima, daje odgovor na naša pitanja. Božji dolazak među nas, Isusov život, smrt i uskrsnuće, utjelovljenje je Božjih zapovijedi.

3. Kardinal Kuharić živio je svjestan duboke drame ljudskog roda, bio je uronjen u pitanja koja su mučila čovjeka. No, bilo bi pogrešno ne vidjeti njegov evanđeoski odmak. Kardinal se nije nastojao svidjeti nekomu prešućivanjem Kristove istine. Premda masovni mediji danas mogu stvarati razne slike o ljudima iz bliže ili dalje prošlosti, graditi dojmove kakvi odgovaraju nekom trenutnom cilju, ono što ostaje kao provjerljivo jesu izravna svjedočanstva, njegove riječi i susreti s njim.

Među sjećanjima o kardinalu Kuhariću sigurno se nalazi njegova blizina čovjeku, ali evanđeoska blizina, ona naime koja je dopustila da progovori Bog sa svom zahtjevnošću svojih zapovijedi i sa svim milosrđem svoje ljubavi. Zbog toga smo često bili svjedoci osporavanja njegovih stavova u društvu, kako u doba komunističkoga totalitarizma, tako i za vrijeme rata protiv Hrvatske domovine, kao i u vrijeme demokratskih promjena devedesetih godina prošlog stoljeća.

Njegov su glas doduše mnogi poštovali, ali, nažalost, taj glas u mnogočemu nije našao odjeka u jezgri društva i u odlukama odgovornih kojima se usmjerava put naroda u budućnosti. Njegov glas ne prestaje govoriti. Zato je dobro posegnuti za njegovim mislima i upoznati nove naraštaje s iznimnom baštinom koju nam je ostavio.

Dok se u Hrvatskoj danas na razne načine oživljava i uljepšava slika komunističke diktature; dok se pokušava obscijeniti napore i žrtve najzaslužnijih za slobodu Domovine, a to su hrvatski branitelji – osobito dragovoljci; dok se prepravljaju životopisi relativizirajući sudjelovanje u dokidanju prava i ponižavanju hrvatskoga čovjeka; bilo bi vrijedno vidjeti ne tako davnu prošlost kroz prizmu Kardinalovih briga i nadanja, njegovih upozorenja i zauzimanja za dobro.

Njegov glas i dalje propituje ponajprije nas vjernike i našu crkvenost, ali istodobno osvjetljava kakvo je bilo društvo u vremenu neslobode riječi, neslobode savjesti i ispovijedanja vjere; društvo koje je bilo zatvoreno u ideologiju materijalizma i ateizma; društvo dubokih neravnopravnosti i nepravde, istinske pljačke, progona i nerasvijetljenih zločina. A danas se, prema stvaranju dojmova u medijima o tome sustavu, mladim naraštajima sugeriraju pitanja: Pa zašto je bilo potrebno boriti se za Hrvatsku i čemu tolika stradanja? Umjesto da se iznesu na vidjelo stvarni dokumenti i svjedočanstva toga vremena o događajima i ljudima, neistina dobiva nove, uljepšane oblike kojima se želi prikriti istinu.

4. Mi smo doživjeli da se pozivanjem na istu stvarnost može dobiti oprečne prikaze i stavove do uništavanja ljudskih života. U tome okviru sjetimo se Kardinalovih riječi izgovorenih 1991. (14. srpnja) na Mariji Bistrici, prigodom 260. Zavjetnoga hodočašća grada Zagreba: »Svi se pozivaju na Ustav, i Savezna vlada i Predsjedništvo i armija, svi se pozivaju na Ustav. A mi pitamo, po kojem se to ustavu smiju i mogu događati takva nasilja i takva krvoprolića? Po kojem je to ustavu nametnut teroristički i osvajački rat na području Hrvatske? Po kojem je to ustavu terorizam zaštićen? Po kojem to ustavu ginu zakoniti branitelji reda i mira? Po kojem je to ustavu spaljeno, uništeno, raseljeno hrvatsko selo Čelije?« (Kardinal Franjo Kuharić, *Mir je djelo pravde. Poruke, propovijedi i apeli*, Glas Koncila, Zagreb 1995., 146).

Zbog toga je važno čuvati Božje zapovijedi, jer se u tom stavu – kako nam govori Isus – odražava ljubav prema Bogu. Zapovijedi se čuvaju ljubeći, a ljubav je najveća blizina. Sluga Božji Franjo Kuharić bio je baš to – navjestitelj i nositelj Božje blizine. Ali, ne zaboravimo: ta blizina je često osporavana i neprihvaćena!

Kardinal Franjo često je govorio o suodnosu zapovijedi i ljudskoga društva. Poslušajmo njegove riječi: »Ljubav prema Bogu, a u tu je ljubav uključena i ljubav prema čovjeku, temelj je boljega, pravednijega svijeta i vječnoga spasenja. Tko tako živi za vječnost, mijenja povijest! Nikakve ideologije ni politike ni teorije ne mogu nadomjestiti Božju zapovijed ljubavi. Božji svijet u ovom se svijetu može ostvariti samo ako se vrši zapovijed djelotvorne ljubavi kojoj je zakonodavac sam Bog« (Kardinal Franjo Kuharić, *Zakon života i slobode. Razmišljanja o Deset Božjih zapovijedi*, Glas Koncila, Zagreb 2001., 25).

5. Svako vrijeme nosi neke svoje posebnosti, ali je uvijek posrijedi odnos čovjeka prema temeljnim vrijednostima. Draga braćo i sestre, večeras – nošen mislima kardinala

Kuharića – zajedno s vama želim moliti osobito na dvije nakane koje su važne za našu Crkvu i narod.

Prva je nakana vezana uz naše obitelji. U previranjima koja dodiruju samu srž otajstva života, na udaru se nalazi osobito obitelj. Pitanje vrijednosti, istine i savjesti, tiče se življenja svakoga od nas, a naročito obitelji.

U travnju 1994. Kardinal je u jednome razgovoru naglasio: »Da bi se uopće govorilo o obitelji, odmah se postavlja pitanje: što je čovjek? Obitelj je naime savez osoba kojega je pak kvaliteta onakva kakva je kvaliteta osoba koje ga čine. [...] A to je onda zapravo pitanje vjere: što ja vjerujem, što obitelj vjeruje? [...] Ako je čovjek samo materijalno i ovozemno biće, kao što ga tumače materijalisti svih vrsta, onda zapravo više nemamo temelj da razgovaramo o obitelji. Vidite, ne sviđa mi se također pojam partnerstva u obitelji. Što je partnerstvo? To je uvođenje određene kategorije, rekao bih, više nekih interesnih susreta, interesnih saveza. [...] No, odnos između muža i žene nije partnerstvo, nego zajedništvo ljubavi. Ako nema zajedništva ljubavi, onda je brak, obitelj zapravo interesna zajednica, koja traje dok traje interes, a kada se interes promijeni, raspadne se. [...]

Nesebična dakle ljubav između muža i žene jest ljubav za drugoga. A to onda znači prihvatiti i djecu, prihvatiti život, da bi se opet mogao darivati. Dakako, takvo polazište nije prihvatljivo za materijalističko poimanje obitelji. Crkva nema drugog nauka. Crkvi prigovaraju da je tvrda, da nije uvidavna, da ne suosjeća s čovjekom, da nije majčinski dobra... [...] Kad im ne treba Crkva, što će im njezino opravdanje njihova grijeha? Savjest ih međutim uznemirava, pa žele da im moralni autoritet kaže: 'Niste griješni. Samo vi i dalje živite kao dosad!« (*Principi dobra. Razgovori s kardinalom Franjom Kuharićem*, Glas Koncila, Zagreb 1996., 134-135).

Kardinal dobro uočava na koji se način relativizira vrijednost. To je uvođenje novih pojmova; pokušaj stvaranja novih definicija odnosa, kako bi se zamutilo istinu. Ipak, čovjekova savjest jest zaprjeka za brzo nametanje ideologije. Savjest je trag istine koju se pokušava relativizirati. Ako savjest bude zamračena, neosjetljiva, tada se i vrijednosti teško razaznaju. U tome se procesu s nekim novim inačicama glede obitelji i mi danas nalazimo. Vidimo odstupanja u zakonskim propisima, u predloženim modelima življenja, u nebrizi za istinu o čovjeku.

6. Druga je velika nakana koju večeras iznosim pred vas, braćo i sestre, vezana uz pojavu iseljavanja, uz odlazak ljudi iz Hrvatske. Dobro nam je poznato koliko je brige i ljubavi sluga Božji, nadbiskup Franjo, uložio u pohode izvan Domovine, kako bi očitovao blizinu s Hrvatima koji su iz različitih razloga napustili svoje domove. Pohađao je hrvatske vjernike razasute diljem svijeta i čuvao niti koje su ih spajale s hrvatskim bićem po vjeri, jeziku, kulturi i povijesti.

Bolne su to stranice raseljavanja i traženja slobode, kruha, poštovanja izvan vlastite Domovine. Raseljavala je neimaština, prijetnje, progonstva. Sve je to stvaralo novu bol i čežnju za Hrvatskom. Ta je čežnja progovorila u ostvarivanju slobode, u mogućnosti novih početaka, u žrtvi koja je združila hrvatski narod na svim stranama svijeta. Znali su iseljenici da je jedna Domovina i da korijen njihove sreće seže do Hrvatske.

Nažalost, nakon tih teških iskustava nije zaživjela jača povezanost s našim iseljenicima. Puno je protivljenja toj povezanosti i previše političkih igara kojima se iseljenike udaljavalo od Domovine.

U novije pak vrijeme vidimo da mladi obrazovani ljudi ponovno napuštaju Domovinu zbog sve teže mogućnosti nalaženja posla. Primjećujemo kako se, pa i putem naših javnih medija, na suptilan način mlade obrazovane ljude, obitelji, privlači i poziva da napuste Hrvatsku, da im je ljepše izvan nje. Istodobno je očita sporost, neodgovornost, nebriga ili

možda neznanje odgovornih u odlučnijem traženju rješenja i mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta za mlade naraštaje.

Naime, široka je ta mreža koja ponavlja: Odustanite od Hrvatske! Nemate u njoj što tražiti! Ma koliko to izgledalo kao dio procesa globalizacije i povezivanja svijeta, ti su pozivi ipak na istome onom tragu procesa koji su slabili narodnu svijest, brisali spomen, odnarođivali i iskorjenjivali.

Vrlo je jednostavno danas upirati prstom u ono što nije dobro u Hrvatskoj; lako je obeshrabriti i stvarati takvo ozračje da se ne vidi izlaz. No, nije posrijedi samo apstraktno domoljublje koje se brzo hladi. Treba jasno reći da to nije isključivo pitanje politike. To je pitanje naše vjere, našeg zauzimanja u društvenome životu, našeg vjerničkog nemirenja sa zlom. Ono uključuje i politički stav o vrijednostima, o političkom nemirenju s onim što ne vodi k dobru, o istini u odgovornosti koja odgovara savjesti. Dobro je odgajati djecu i mlade tako da upoznaju širinu svijeta; da puno nauče, da se povezuju, ali ne da duhom napuste Hrvatsku i da od nje odustanu.

7. I na kraju, braćo i sestre, dok molimo za proglašenje svetim blaženoga Alojzija, osjećamo da je u toj molitvi i sluga Božji kardinal Franjo. Pamtimo njegovu radost u vrijeme beatifikacije, radost čovjeka koji je pronosio glas o svetosti blaženoga Alojzija i bio glas onih koji nisu smjeli govoriti. Ta dva života jasno pokazuju isti spoj vrijednosti, istine i savjesti, jer su vođeni istim Duhom, jer su vođeni poštivanjem Božjih zapovijedi.

I mi večeras, u zahvalnosti za tu dvojicu mudrih i hrabrih pastira naše Zagrebačke Crkve, zastanimo nad riječima kardinala Kuharića o blaženomu Alojziju koje je izgovorio 10. veljače 1983. godine: »Proročki jasno i odlučno naviještao je da je smrtonosno za čovjeka, obitelj i narod odbaciti Božje zapovijedi, ćudoređe utemeljeno na Božjoj Objavi. Zato je otvoreno govorio koje su to rane i na našem narodnom biću, teške rane koje mu prijete smrću. I nabrajao je uvijek tu psovku i kletvu, nabrajao je obeščašćivanje dana Gospodnjega, nabrajao je rastave braka, ubijanja nerođenih, mržnju, razdore« (Franjo Kardinal Kuharić, *Poruke sa Stepinčeva groba*, Glas Koncila, Zagreb 1995., 100-101).

Dragi vjernici, i mi smo pozvani ponajprije na obraćenje i popravak života. To je vjernički čin i naš najljepši doprinos radosti Domovine. Ne prestajemo moliti za sve koji su u potrebi, a kao Crkva znamo da iskrenu molitvu prati zagovor svetih. I kada je teško, zazovimo Božji mir i blagoslov, s pouzdanjem u njegovu dobrotu i blizinu, u zajedništvu s Presvetom Bogorodicom Marijom, našom Majkom i blaženim Alojzijem. Vjerujemo da nas svojom molitvom prati i kardinal Franjo, ponizan čovjek koji je sigurno velik u nebeskome kraljevstvu, čovjek Božjih zapovijedi i njegove blizine.

Amen.